

Regeringskansliet  
Dnr: M2020/01926

## Mellanskogs remissvar på betänkandet "Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen" (SOU 2020:73)

Våra medlemmar äger ofta skogen tillsammans – och delar upplevelserna i skogen med barn och barnbarn. Vi upplever inte att den här familjen, eller de 330 000 andra skogsägarna i Sverige, syns i tillräcklig utsträckning i utredningen *Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen (SOU 2020:73)*. Vi vill därför ta dem som utgångspunkt för vårt remissvar.

Foto: Johan Willner, Scandinav.



### Vårt remissvar på tio sekunder

Mellanskog avstyrker utredningen i sin helhet. Om förslagen ska bedömas samlat, vilket både politiker och utredare efterfrågat, så kan vi konstatera att helheten gör skogsägarens vardag svårare och mer osäker. Äganderätten försvagas. I förlängningen innebär utredningen också en minskad tillgång till den gröna, förnybara skogsråvara som vårt samhälle efterfrågar. Vill du veta mer om hur vi resonerat? Läs vidare nedan.

## Vilka är Mellanskog?

I Sverige ägs skogen av enskilda, bolag, staten eller kyrkan. Ungefär hälften av den svenska skogsmarken ägs av privatpersoner, alltså i praktiken till exempel undersköterskor, IT-konsulter, bönder eller jurister. Helt vanliga människor som ofta har andra jobb än skogen. Det är i stort samma regelverk för alla, vilket innebär att den enskilde skogsägaren brukar sin skog under samma regelverk som aktiebolag. Lägg därtill att både den enskilde skogsägaren och aktiebolaget jobbar med en råvara som ibland inte hinner gå från sådd till skörd under en människoålder. Det är i många avseenden fantastiskt – men också en utmaning som man måste ta hänsyn till om resultatet ska bli bra.

Ungefär en tredjedel av skogsägarna i Sverige är medlemmar i en skogsägarförening. Mellanskog ägs av 27 000 medlemmar – och drivs av visionen "Tillsammans för starkare skogsägare och rikare skogar". En genomsnittlig medlem hos oss äger en fastighet som är 58 hektar stor.

Redan i början på artonhundratalet, bildas de första producentkooperativen inom den areella näringen, det vill säga inom till exempel skogsbruk, jordbruk och fiskenäring.

Gemensamt för föreningarna var tanken att man genom ekonomisk samverkan skulle nå ett bättre resultat än om var och en hade agerat själv. Den tanken gäller lika mycket idag som då.

Att svara på remisser är en viktig roll för oss. Våra synpunkter på utredningen bygger på diskussioner och workshops med medlemmar och förtroendevalda skogsägare i Mellansverige.

## Vems skog är det vi pratar om egentligen?

Våra medlemmar är inget särintresse. De äger hälften av den mark som utredningen kretsar runt. Ändå försvinner de både i förslag, utredningstexter och konsekvensanalyser. Det tycker vi är allvarligt.

---

*"Det här träffar mig rätt i magen. Det är mig man pratar om här"*

Skogsägare i Mellansverige beskriver sin känsla i runt skogsutredningen.

---

Grunden för våra medlemmars verksamhet är rätten att äga och bruka sin skog. De senaste åren har vi sett en förskjutning i synen och tillämpningen av ägande- och brukanderätten. Våra medlemmar har bland annat hindrats från att bruka sin mark – utan att beviljas ersättning. För några av dem har det inneburit förluster av miljontals kronor och att livsverket plötsligt helt saknar ekonomiskt värde. De hänvisar till att dra staten inför domstol, vilket är en både kostsam, tidskrävande och osäker process. Detta är en utveckling som inte kan fortsätta. Med den bakgrunden hade vi höga förväntningar på en grundlig genomgång av ägande- och brukanderätten. De förväntningarna kom på skam.

Utredningens genomgående grundsyn vad gäller förhållandet staten och privat äganderätt kan sammanfattas i konstaterandet på sidan 153: *“En ledande tanke i svensk rätt är att all markanvändning står under offentlig kontroll.”*

Den som värdesätter en stark privat äganderätt formulerar istället principen enligt: *“En ledande tanke i svensk rätt är att enskilda fritt ska kunna förfoga över sin egendom och fatta självständiga beslut som rör egendomen.”*

Överlag har äganderätten behandlats styvmoderligt och inkonsekvent i hela betänkandet. Utredningen har inte övervägt eller tagit ställning till äganderättens närmare innebörd, dess betydelse, eller vad som kännetecknar en stark privat äganderätt respektive en svag privat äganderätt till skog.

Det närmaste utredningen kommer en analys av hur äganderätten till mark ser ut idag är när utredningen konstaterar att det finns en mycket omfattande reglering som gör att markägaren inte fritt får förfoga över sin egendom och att de mest framträdande regelverken som begränsar förfogandet är plan- och bygglagen samt miljöbalken.

En gedigen redogörelse över äganderätten och dess innebörd hade varit viktig även när utredningen berör renskötselrätten och dess förhållande till äganderätten. Utredningen förlorar sig i funderingar bortom rättsordningen, såsom delad äganderätt och negativt bestämda nyttjanderätter.

Betänkandet röjer en önskan att jämföra och efterlikna renskötselrätten vid äganderätten.

I själva verket innebär renskötselrätten endast en partiell nyttjanderätt till annans mark, det vill säga en rätt att på visst sätt nyttja någon annans fasta egendom utan att ha ensam rätt att nyttja

området i relation till markägaren.

Utredningens påfallande önskan att påverka förhållandet mellan renskötselrätt och äganderätten, till äganderättens nackdel, är inte acceptabel och ska lämnas utan beaktande.

I sammanhanget vill vi också påtala att utredningen tillskriver den så kallade Girjasdomen en större betydelse än vad den i praktiken har. Utredningen skriver att; *”Högsta domstolens har i den så kallade Girjasdomen slagit fast att den av samer genom urminneshävd upparbetade rätten till småviltsjakt och fiske inom ett visst område tillfaller respektive sameby.”* Högsta domstolens dom gäller rättigheter knutna till Girjas sameby och är inte direkt applicerbar på fler samebyar.

### **I skogen måste man ha respekt för tiden**

Skogsbruket kan alltid bli bättre. Därför arbetar Mellanskog som organisation, och alla våra medlemmar, hela tiden för att utvecklas. Det förtjänar att påtalas att väldigt mycket har gått i rätt riktning sen nuvarande skogspolitik beslutades 1993. Samtidigt bör man ha i åtanke att den skog som planterades då är bara en gallringsskog idag. I skogen måste man ha respekt för tiden.

1993 års skogsvårdslag tog sin utgångspunkt i hållbarhet. I propositionen konstaterades att miljöfrågorna var en av de viktigaste utgångspunkterna för den nya lagstiftningen.

Det tidiga 1990-talet var en tid av nödvändiga frihetsreformer efter 1970 och -80 talets anda av funktionsocialism. Skogen var inget undantag. Resonemanget var att om många skogsägare fick stor frihet – och stort ansvar så skulle mångfalden i brukande leda till, bland annat, mångfald i skogen. Och så skedde också.

Exemplen på trender som pekar åt rätt håll är lång; mer död ved i skogen, mer gammal skog, fler häckande fågelarter, mer löv – för att nämna några. Ändå når vi inte de övergripande miljömålen, säger vän av ordning. Vi menar att det beror på att målen är formulerade så att de inte går att nå. Ett exempel på det är följande mål; *Naturtyper och naturligt förekommande arter knutna till skogslandskapet har gynnsam bevarandestatus och tillräcklig genetisk variation inom och mellan populationer.*

Biologisk mångfald är inte, och har aldrig varit, statisk. Arter ökar, minskar, tillkommer och

försvinner. En art ökar till exempel ofta på bekostnad av en annan. Att tro att samtliga arter knutna till skogslandskapet alltid kan ha en gynnsam utveckling är helt enkelt inte möjligt. Mäter man mot ett mål man inte kan nå kommer aldrig utfallet att bli positivt.

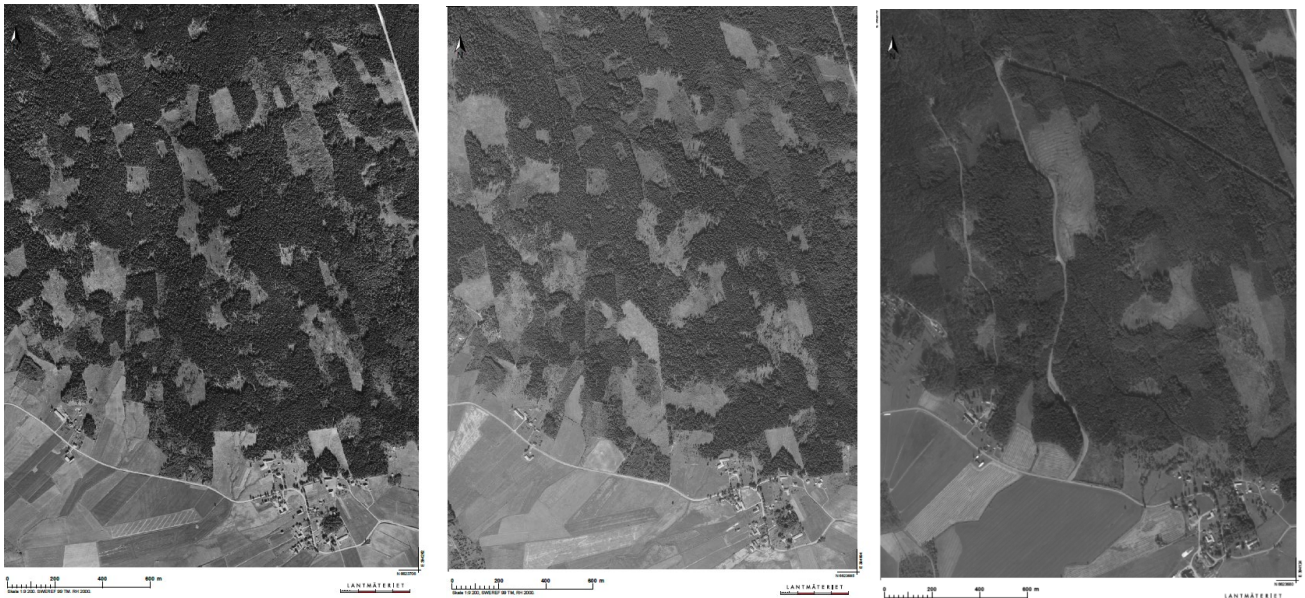
---

*“De biologiska värdena utvecklas ju och förändras hela tiden. Skogen är inte en stillbild, det är en film.”*

Skogsägare i Mellansverige, apropå höga naturvärden.

---

För skogsägaren innebär detta sätt att formulera mål en viss hopplöshet. Det spelar ingen roll vilken hänsyn hen tar i vardagen, att man skapar död ved, lämnar kantzoner, värnar evighetsträd eller gör frivilliga avsättningar. Skogsägaren kommer ändå bara att mötas av kritik för att det görs för lite. Det är som att träna för Vasaloppet med vetskapen om att banan inte längre går från Sälen till Mora, utan är en cirkel där målet hela tiden rör sig. I en sådan situation är det lätt att motivationen tryter.



I utredningen beskrivs en fragmentering av skogslandskapet, samtidigt finns i många delar en motsatt bild som utvecklas i takt med att skogsförrådet växer. De tre bilderna visar en by i jordbruksbygder i Värmland. Bilden längst till vänster visar byn 1960, mittenbilden 1975 och bilden till höger nutid. (Källa: Lantmäteriets historiska kartor)

Tyvärri upplever vi inte längre att den frihet som ges uttryck för i politiken från 1993 får genomslag i den verklighet som i hög grad styrs av myndighetsutövningen. Och kanske är det samma sak vi ser nu – när en äganderättsutredning förvandlats till något helt annat...

### **En utredning för att ta mark ur bruk**

Vi är skogsbrukare. För oss blir det en märklig upplevelse att en utredning med syfte att stärka äganderätten har som huvudfokus att ta mark ur bruk.

I ett första skede handlar det om dryga 700 000 hektar. I ett andra skede beskrivs "konfliktytor" kopplade till biologisk mångfald som motsvarar tre miljoner hektar, eller nästan 13 procent av Sveriges totala produktiva skogsmark. Detta är för oss fullständigt oacceptabelt.

Skogsutredningen väljer som utgångspunkt att Sverige inte alls klarar sina internationella åtaganden och att väldigt mycket återstår. Mellanskog vill häva att detta är en helt felaktig slutsats med konsekvensen att en lång rad förslag läggs som i praktiken flyttar makt från markägarna, minskar incitament att göra miljöåtgärder och ökar centralplaneringen i skogsbruket.

Utredningens återkommande betoning av naturvård i landskapsperspektivet innebär i förening med grundsynen att marken står under statlig kontroll, i praktiken en ny storskalig landskapsplanering. Det skulle i så fall röra sig om statlig planering av skogen på länsnivå, som skulle överlappa den kommunala översiktsplaneringen.

### **Kan man ersätta skogsbruk med messmör?**

Utredningens långtgående planer att plocka mark ur bruk påverkar våra medlemmar i Mellansverige på många olika sätt. I vissa delar av vår geografi slår förslagen extra hårt.

Vi känner till exempel en oro för framtida möjligheter att bedriva skogsbruk på Gotland och i nordöstra Uppland där redan en mycket stor andel av marken är tagen ur produktion. Här finns en stor andel av de kalkbarrskogar som enligt utredningen ska skyddas med tvång.

Sina två förslag om fjällnära skog sammanfattar utredningen som: *"En tydlig förstärkning av äganderätten för markägarna i regionen."* Det är en sammanfattning som får våra medlemmar att sätta kaffet i vrångstrupen och förvånat skaka på huvudet.

Detta är alltså förslag som innebär *”att garantera ersättning vid brukanderestriktioner”* det vill säga vad som redan gäller idag, samt att *”tydligt klargöra vilka skogar som bör brukas och vilka som bör bevaras”* det vill säga att staten över huvudet på markägarna med tvång pekar ut 525 000 ha skog som inte längre får brukas.

Mellanskog vill särskilt belysa kommunerna Sälen-Malung, Älvdalen och Härjedalen. Skogsägarna i dessa områden upplever en stor besvikelse – och en hopplöshet inför att den mark som brukats i hundratals år nu ska tas ur drift.

Förslaget är djupt problematiskt för Sverige som helhet, anledningarna är många: Makten över ägandet förskjuts från de enskilda till staten. Den bolagsägda andelen av skogsmarken riskerar att öka på bekostnad av de enskildas ägande. Tillgången till den så viktiga råvaran för omställning till en bioekonomi minskar. I efterföljande led drabbas sågverk, åkerier, träindustrier och många fler. Staten drar med andra ord undan fötterna för näringslivet i de bygder som snarast behöver raka motsatsen.

Vinsterna är små och outredda. Redan idag är mer än hälften av den fjällnära skogen formellt avsatt. Det finns därtill befintliga instrument för att bevara de skogar som samhället anser vara skyddsvärda, precis som i resten av landet. I de fjällnära områdena råder dessutom särskild tillståndsplikt för skogsbruk. Vår upplevelse är att utredningen strävar att lösa ett problem som inte existerar. Notan för förslaget om skydd av skog i fjällnära områden landar på 23,6 miljarder kronor.

Förslaget är särskilt problematiskt för de områden som berörs inom Mellanskogs verksamhetsområde. I framförallt Härjedalens kommun kommer de föreslagna områdena för avsättningar att utgöra totalt 16 procent av den produktiva skogsmarken som idag ligger utanför formellt skydd. 37 procent av avsättningarna ska utgöras av enskilda skogsägares mark. Detta kommer att innebära enorma konsekvenser för en kommun som redan idag brottas med stora demografiska och geografiska utmaningar. Utredningen konstaterar att detta är problematiskt, men gör ingen djupare analys än att *”om förslaget genomförs är det är [sic] något som dessa kommuner måste ta i beaktande när framtida strategier för tillväxt ska formuleras”*.

Vidare förs resonemang om att förslaget kommer att skapa nya jobb inom turismsektorn, något som Mellanskog bedömer vara en felaktig analys. Det finns ingen motsättning mellan ett aktivt skogsbruk och en livskraftig turismnäring i de aktuella områdena. Ett exempel är det enskilda vägnätet, i stort byggt av skogsägare, som också kommer turismen till gagn. Att tro att turistströmmarna ska öka till Härjedalen för att skogsbruket upphör är en naiv och gravt förenklad bild av verkligheten. Eller som en av våra medlemmar uppgivet sa; ska vi alla koka messmör och sälja i burkar?

---

*"Hur ska turismintäkter motsvara skogsintäkterna för 7300 personer. Ska vi alla koka messmör och sälja i burkar?"*

Skogsägare med 60 procent av sitt innehav ovan fjällnära gränsen.

---

Utredningen behandlar den fjällnära skogen som om den vore en homogen helhet, så är inte fallet. Jorden och skogen i Dalarna, Härjedalen och Jämtland har under mycket lång tid brukats av bönder, även i fjällområdena. Fäboddriften har en mycket lång historia i området och till jordbruket hörde också att skogen nyttjades för många olika ändamål, där virke var ett av de viktigaste. Här finns rikliga fynd redan från jägare och samlare på stenåldern till en tidig jordbrukande befolkning som har en kontinuitet i brukandet ända fram till våra dagars skogs- och jordbruk i fjällområdet. Detta är ett faktum som bara lyfts i förbifarten i utredningen och då genom formuleringen; *"I det fjällnära området har fäbodrift med kreatursbete i vissa delar skapat biologiskt och kulturhistoriskt värdefulla betespräglade skogar. Dessa kulturspår och det biologiska kulturarvet påverkas negativt av dagens skogsbruk."* Här vill Mellanskog tvärt emot påpeka att fäbodbruket påverkas negativt av politiska förslag som försvårar för bygdens invånare att äga, bruka och leva av den mark de äger.

Ytterligare stora avsättningar av fjällnära skog i Härjedalen och Dalarna bör inte genomföras. Vi anser vidare att alla avsättningar i Sverige ska ske på frivillig basis, även inom de områden som pekats ut som särskilt betydelsefulla.

Om våra politiker ändå landar i beslutet att gå vidare med avsättningarna i det fjällnära området vill vi vara mycket tydliga med att de 7300 enskilda skogsägarna, och de 120 000 hektar som dessa äger inom det aktuella området, ska plockas ur förslaget. Om avsikten är att skapa stora



sammanhängande arealer skog i fjällnära områden borde det gå att göra även utan att enskilda markägare berörs. Att avsevärt minska antalet kontaktpunkter för myndigheterna borde dessutom innebära en kraftigt minskad administrativ kostnad.

---

*"Vi är småbarnsföräldrar som kämpar för att få vardagen att gå ihop, att ha ersättningsmark 10-15 mil bort är inte ett alternativ. "*

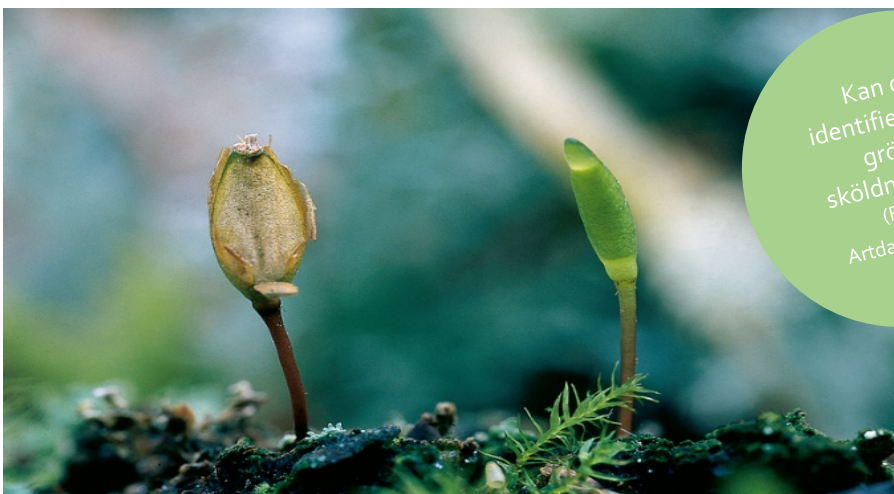
Skogsägare med 60 procent av sitt innehav ovan fjällnära gränsen.

---

### Vilka skogsägare vill riksdag och regering ha i framtiden?

När utredningen fokuserar på regelförenklingar landar man i förslag som i huvudsak efterfrågas av bolagsskogbruket. Mellanskog är inte negativa till slopade ransoneringsregler eller sänkt lägsta ålder för förnygringsavverkning, men konstaterar samtidigt att förslagen har mycket liten betydelse för de enskilda skogsägarna. För dem riskerar vardagen snarare att bli betydligt krångligare när andra förslag, som till exempel kunskapskravet, införs.

Dagens naturvårdsmodell går i hög grad ut på att gynna strukturer och miljöer som i sin tur skapar biologisk mångfald. Arbets sättet är väletablerat och framgångsrikt. Skogsutredningen vill byta perspektiv och istället fokusera på enskilda växter och djur. Det betyder sannolikt att skogsägare behöver ha koll på hundratals djur, växter och svampar listade i bland annat artskyddsförordningens bilagor. Det är minst sagt utmanande.



Kan du  
identifiera den  
gröna  
sköldmossan?  
(Foto:  
Artdatabanken)

Vi är på inget sätt motståndare till tanken att skogsägare ska ha kunskap om den skog och den miljö de äger och brukar, tvärt om. Men att hävda att kunskapskravet från miljöbalken är tillämpligt på skogsbruk, som är pågående markanvändning, är både fel och kontraproduktivt.

Utredningen konstaterar vid upprepade tillfällen att; hur ett sådant krav i praktiken kommer att se ut kommer att avgöras av rättspraxis. Det går helt enkelt inte att förutse i dagsläget. Det är ett väldigt dåligt besked för en skogsägare som nu funderar på om framtida avverkningar kommer att innebära kostsamma artinventeringar, hur det ska gå till att anmäla en avverkning när det ligger en meter snö på marken, eller vad konsekvensen blir om man missade att det fanns käppkrokmossa på en kvadratmeter av skiftets nordvästra hörn?

Konsulter kan såklart hjälpa till att göra en omfattande artinventering före en föryngringsavverkning på 0,8 hektar. Det kan säkert bli en lönsam tjänst för konsultbranschen. Men är det verkligen meningen att man som skogsägare ska behöva hyra in en expert för att göra varje skoglig åtgärd? Hur påverkar det på sikt vår ägarstruktur? Vill politiken gå mot en riktning med färre, större och mer rationella skogsägare?

I utredningens direktiv fastslogs att markägarens ansvar för biologisk mångfald inte skulle utökas. Den punkten anser vi att utredningen totalt har misslyckats med.

Mellanskog arbetar ständigt med att öka kunskapen, både kring produktion och biologisk mångfald, såväl hos de skogsägare som är medlemmar, hos våra entreprenörer och i den egna organisationen. I varje medlemskontakt sker en dialog och en kunskapsöverföring mellan kunniga rådgivare och skogsägare. Vi bidrar gärna framgent, på samma sätt som vi tidigare bidragit, med stora folkbildningssatsningar som Kraftsamling skog, Krafthandling skog eller Skogens vatten. Men förslaget om ett kunskapskrav handlar inte om att öka kunskapen – utan om att kontrollera den.

Konsekvensen av ökad byråkratisering och ansvarsflyttning riskerar att bli färre små självverksamma skogsägare, färre skogsägare som vågar testa nya metoder, färre skogsägare som upplever att myndigheterna är en samtalspartner för att det ska bli rätt. Det, i sin tur, riskerar att bidra till mindre mångfald i brukandet.

I det ljuset vill vi också påtala det märkliga i förslaget att underrättelse till Skogsstyrelsen om avverkning, uttag av skogsbränsle eller skyddsdikning, inte längre utgör en anmälan om samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Det innebär att skogsägare parallellt med en avverkningsanmälan ska göra en separat samrådsanmälan enligt 12 kap 6 § miljöbalken. Man lägger därmed ett ytterligare ansvar på skogsägaren att göra den subjektiva bedömningen om avverkningen får så stor påverkan på naturmiljön att den kräver samråd. Ett ansvar som dessutom är straffsanktionerat.

Mellanskog hävdar att det saknas skäl för att samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken ska omfatta skogsbruksåtgärder. Även om exempelvis avverkningar, skyddsdikning eller uttag av skogsbränsle inte omfattas av annan anmälningsplikt enligt miljöbalken ska de anmälas enligt skogsvårdslagen och Skogsstyrelsen får därmed möjlighet att bedriva tillsyn och meddela nödvändiga förelägganden eller förbud. Eftersom samma myndighet är tillsynsmyndighet för båda lagstiftningarna i dessa fall bidrar miljöbalkens anmälningsplikt inte till någon nytta.

### **Nyckelbiotoper i ny stass**

Utredningen föreslår att Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsregistreringen eftersom den inte har stöd i rådande rättsordning. Mellanskog anser att detta faktum, att hanteringen strider mot rättsordningen, otvetydigt innebär att Skogsstyrelsen *ska* upphöra med nyckelbiotopsinventeringen.

Det är dock anmärkningsvärt att utredningen argumenterar för att förslaget är en äganderättsförstärkning, samtidigt som man i samma andetag hävdar att en ny naturmiljöinventering behöver ersätta den borttagna nyckelbiotopsinventeringen.

Resultatet blir fler områden där markägarens användning av marken begränsas genom samråd, kunskapskrav och bedömningar av vad utredningen kallar "lagenlig" markanvändning. I princip det gamla nyckelbiotopsbegreppet i ny outfit helt enkelt...

Vi konstaterar åter att kategoriklyvningen i skogspolitiken förstärks då utredningen anser att staten ska rikta de nya omfattande inventeringarna endast mot enskilt ägd mark. Den enskildes mark ska detaljgranskas av staten – aktiebolagets mark kan aktiebolaget själv granska.

## **Skogen och skogsägarna är för viktiga för att slarvas bort**

Den svenska skogen är en urgammal naturtillgång och en klassisk basnäring för vårt land. Samtidigt är skogen en av de mest moderna råvarorna vi har, den axlar en betydande del av ansvaret för att undvika en potentiell global klimatkris.

Skogsbranschen står för betydande exportintäkter och därmed stora skatteintäkter för statskassan. Branschen bidrar till vårt lands välstånd, inte minst genom arbetstillfällena i hela landet och därmed möjligheten att bo, leva och verka i hela Sverige. Vår näring förstår att vi, som alla andra, har vissa restriktioner och begränsningar att förhålla oss till. Idag befinner vi oss dock i ett läge där restriktionerna ständigt ökar och blir alltmer oförutsägbara. Det gynnar inte Sverige.

## **Utredningens förslag bör inte genomföras**

Det finns förslag i utredningen som skulle kunna vara positiva för de enskilda skogsägarna. Det handlar bland annat om frivillighet ska vara normen för det formella skyddet, att nyckelbiotopsregistreringarna ska upphöra, satsningar på information om klövvilt och en del annat. De positiva förslagen väger dock inte upp för de delar i utredningen som vi ser som oacceptabla.

Utredaren och politiken har varit tydliga med behovet av att se betänkandet som en helhet. När vi anlägger ett helhetsperspektiv, utifrån våra medlemmars verklighet, så kan vi konstatera att deras vardag blir svårare och mer osäker. Äganderätten försvagas. I förlängningen innebär förslagen också en minskad tillgång till den gröna, förnybara skogsråvara som vårt samhälle efterfrågar. Om utredningen ska bedömas som en helhet så håller den helt enkelt inte.

Nu finns en möjlighet för riksdag och regering att visa och markera hur staten helhjärtat vill stödja den näring som kanske mer än någon annan är nyckeln till ett sammanhållet land och ett långsiktigt och hållbart klimat. Vi saknar idag sådan tydlighet, med efterföljande genomslag i praktisk myndighetsutövning.

Om man vill bevara den struktur vi har på det svenska skogsägandet idag. Om man tror på att 330 000 idéer och skötselmetoder skapar större mångfald – då måste man driva en skogspolitik som utgår från den enskilde skogsägaren. Inte en skogspolitik med detaljreglering, ovanifrånperspektiv, centralplanering och omfattande förstatligande av mark.

Mellanskog anser därmed inte att utredningens samlade resultat ska ligga till grund för förslag om ny lagstiftning, andra styrmedel eller skogs- och miljöpolitiska inriktningsbeslut.

### **Till sist...**

Utredningen SOU 2020:73 berör, som sagt, 330 000 enskilda skogsägare, det är rimligt att den skrivs på ett sätt som ger oss alla möjlighet att ta till sig de mycket omfattande förändringar som föreslås. Att breda ut sig på över 1200 sidor omöjliggör i praktiken detta. Utredningen är svårläst, lång och krävande att ta ställning till. Den är mångordig samt innehåller ett språk och en struktur som gör den svår att genomtränga.

Möjligheten för alla att kunna läsa en utredning och förstå utredningens förslag är en viktig demokratisk grundprincip. Mellanskog tycker att utredningen misslyckas med detta.